

Бойові дії поблизу Пляшеви у 1944 році

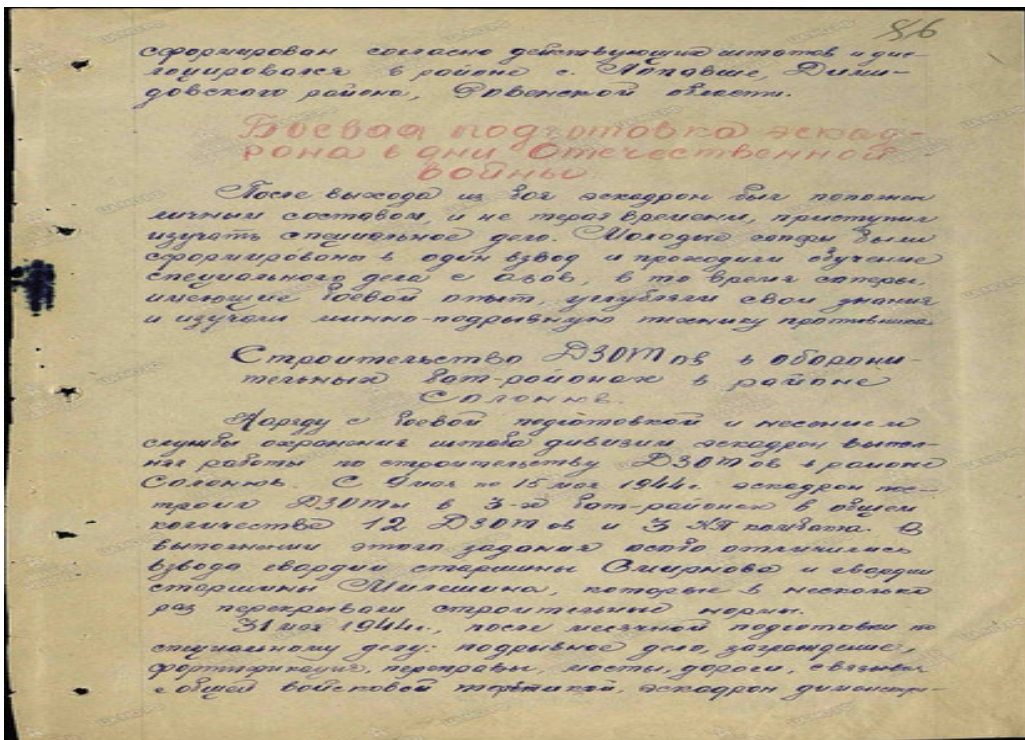
У березні 1944 у районі Демидівки вів бойові дії 1-ий гвардійський кавалерійський корпус. До кінця 15 березня 7-а гвардійська кавалерійська дивізія повинна була вийти до Вербня, а потім захопити переправу через Пляшівку в Пляшеві і втримувати її, після цього вийти на рубіж висот 202,9 та 202,2 (2 км в південно-західному напрямі від Пляшеви). 2-а гвардійська кавалерійська дивізія повинна була захопити переправу у Острові. З цими задачами вони не справились, адже Пляшеву 19 березня 1944 року визволила 112-та стрілецька дивізія під командуванням полковника О.В.Гладкова. Судячи з журналу бойових дій, задачі 1-го гвардійського кавалерійського корпусу були змінені, тому в боях біля Пляшеви він участь не брав, а почав наступ на Радивилів та Броди [1].

У квітні корпус отримав наказ зосередитись у районі Берестечка. Зокрема, одна з дивізій - у районі Пляшеви, Острова, Пляшівки. Військове командування остерігалось контрнаступу німецьких військ, тому 1-ий гвардійський кавалерійський корпус повинен був підготувати оборону зайнятих позицій. До 6:30 16.04.1944 корпус дістався до свого нового району розташування. 1-а гвардійська кавалерійська дивізія зосередилась на рубежі Пляшева, Солонів, Берестечко, Піски. У Пляшеві та Солоневі були розміщені протитанкові вузли спротиву та ОДПВО (окремий дивізіон протиповітряної оборони), а також 49 ОМД (окремий мінометний дивізіон). Північну та західну околицю Пляшеви зайняв 5-ий гвардійський кавалерійський полк.

20 квітня 1944 року корпус залишив рубіж Пляшева-Солонів-Берестечко. Частини вийшли в резерв фронту та зосередилися в районі Товпижин, Вовковії, Демидівка. Проте деякі частини лишилися на рубежі. Наприклад, 7-ий гвардійський кавалерійський полк зосередився у лісах біля Пляшеви та у Гряді Вербенській [2]. У травні корпус продовжував стояти в резерві 1-го Українського фронту. З Пляшеви нікуди не переходив 7-ий гвардійський кавалерійський полк, який розмістився на її північно-західній околиці. У журналі бойових дій 2-го гвардійського особливого саперного ескадрону описано будівництво 12 ДЗОТів у районі Солонева, а також моста через Стир біля с.Гумнище [3].

**Фрагмент звітної карти розміщення частин
1-го гвардійського кавалерійського корпусу
в період з 1 по 31 травня 1944 року**
(<https://pamyat-naroda.ru/documents/view/?id=111895872>)

**Фрагмент журналу бойових дій 2-го гв. осапеск 1-го гв. кд
за період з травня по серпень 1944 р.**
(<https://pamyat-naroda.ru/documents/view/?id=110390229>)

В липні корпус залишив район Пляшеви та навколишніх сіл [4]. Хоч корпус стояв у резерві, не минулось без втрат. У Пляшеві були поховані бійці 2-ї гвардійської кавалерійської дивізії, одного з яких вбили коні, двоє загинули через необережне поводження із зброєю, ще один втопився під час навчального форсування річки [5]. 12 липня 1944 року у районі Пляшеви на днюванні перебували частини 25-го танкового корпусу.

22 березня відбулася загальна мобілізація чоловічого населення Пляшеви віком від 18 до 50 років. 119 мешканців села загинули у Білорусії, Польщі, Прибалтиці і Німеччині. Частина населення не пішла на службу у Червону армію, а поповнила ряди УПА [6, с.147]. Ще влітку 1941 року на полі поміж Пляшевою та Берестечком було збудовано аеродром. У документах цей аеродром вказаний як "аеродром Берестечко".

**Аерофотознімок аеродрому поблизу Пляшеви,
зроблений німецьким літаком-розвідником
22 липня 1944 року**

http://warszawa.fotopolska.eu/1064909_foto.html?o=b251718&p=1

Для забезпечення неперервної розвідки відступаючого противника 13.08.1944 на аеродром Берестечко було перебазовано ескадрилю винищувачів зі складу 513 ВАП (винищувальний авіаційний полк). На світанку 16 липня 1944 року 92 ГШАП (гвардійський штурмовий авіаційний полк) і 513 ВАП перебазувалися на аеродром Берестечко. 20 липня в другій половині дня з аеродрому Комарівка на аеродром Берестечко перебазувався 91 ГШАП.

23 липня на аеродром Берестечко перебазувалось управління 4 ГШАКД. Але вже 27 липня, у зв'язку пересуванням на захід лінії фронту, управління 4 ГШАКД, 91 та 92 ГШАП перебазувались на аеродром Недзведня, а 513 ВАП - на аеродром Туринка [7].

Підготовка штурмовика Іл-2 до бойового вильоту

(https://defendingrussia.ru/a/chto_sovetskiye_letchiki_dumali_ob_il2-5332/)

Протягом періоду перебування цих підрозділів на аеродромі Берестечко вони зазнали втрат:

- 20 липня 1944 року. Васильєв Павло Миколайович. Гвардії старший сержант. Повітряний стрілець 92-го ГШАП (кавалер ордена Вітчизняної Війни I ступеня). При виконанні бойового вильоту на літаку Іл-2 в район аеродрому Сунюв (Цунів) убитий вогнем винищувачів противника. Похований в селі Піски Берестечківського району Ровенської області (зараз с.Піски Горохівського району Волинської області).
- 21 липня 1944 року. Гордієнко Яків Миколайович. Гвардії молодший лейтенант. Лётчик 92-го ГШАП (кавалер ордена Червоної Зірки). При поверненні з бойового вильоту на літаку Іл-2 загинув в авіаційній катастрофі на аеродромі Берестечко. Похований в селі Піски. Посмертно нагороджений орденом Вітчизняної Війни I ступеня.
- 21 липня 1944 року. Куліда Олексій Петрович. Гвардії молодший сержант. Повітряний стрілець 92-го ГШАП. При поверненні з бойового вильоту на літаку Іл-2 загинув в авіаційній катастрофі на аеродромі Берестечко. Похований в селі Піски.
- 23 липня 1944 року. Жуков Сергій Іванович. Гвардії молодший лейтенант. Лётчик 92-го Гвардійського штурмового авіаційного полку. При поверненні з бойового вильоту на літаку Іл-2 загинув в авіаційній катастрофі на аеродромі Берестечко. Похований в селі Піски [8].

Також у с.Піски був похований лётчик-винищувач 16-го гвап (гвардійський винищувальний авіаційний полк), старший лейтенант Олександр Романович Івашко, бойовий товариш одного з найвідоміших радянських асів Олександра Покришкіна. 16-ий гвап базувався на аеродромах

Ситно та Михайлівка. 16 липня 1944 року О.Івашко був важко поранений в плече і голову у повітряному бою. Приземлився на парашуті у м.Берестечку. Помер від ран в дорозі до госпіталю 13-ої Армії [9].

Старший лейтенант Олександр Івашко

Влітку 1944 року німецький багатоцільовий літак FW-189 здійснив вимушену посадку на полі поблизу східної околиці Пляшеви. Причиною стало, можливо, пошкодження літака зенітною артилерією. На той час територія була зайнята радянськими військами, тому, після приземлення, екіпаж остаточно вивів літак з ладу (очевидці стверджували, що був вибух) та попрямував на захід. Подальша доля льотчиків невідома.

Літак FW-189 у польоті

(https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Focke_Wulf_Fw189.jpg)

Цілком імовірно, що це був літак з бортовим номером "F0+60", який, за німецькими документами, зник 26 липня 1944 року над територією противника [10]. Цей FW-189 належав до розвідувального підрозділу угорських ВПС - 4/1 kozelfelderitoszazad, що діяв під німецьким командуванням та мав розпізнавальні знаки люфтваффе. Цей підрозділ літав на розвідку, наносив бомбоштурмові удари з малих висот по наземних цілях. Цікавий епізод, що характеризує стосунки населення з радянськими

військовими, відбувся 17 квітня 1944 року. До Пляшеви прибув начальник продовольчо-фуражної служби 134-го артполку 13-ї армії, старший лейтенант інтендантської служби Ф.П.Вершиволов та його помічник, старший лейтенант С.З.Столипін, обидва напідпитку. Вони наказали голові сільради заготовити за дві години 2 тонни м'яса, і коли той сказав, що за такий короткий термін це неможливо, Вершиволов побив секретаря сільради Стрільчука, заарештував його і посадив у сарай. Того ж таки місяця до Пляшеви приїхав ще один заготовельник - майор інтендантської служби К.П.Попов. За його наказом червоноармійці прямо на вулицях вистрілювали качок, а п'яний Попов, погрожуючи зброєю, волав: "Я тут хазяїн. Я усіх корів перестріляю. Ви мені не укажете!". Незабаром село зазнало ще наскоку молодшого лейтенанта Д.Н.Грудіна, який у приміщенні канцелярії вчинив бучу, вимагав самогону, вдарив пістолетом по голові голову сільради С.А.Кравчука [11].

Джерела

1. <https://pamyat-naroda.ru/documents/view/?id=113982211> (Действия 1 гв. кк в прорыве и в оперативной глубине противника с 15.3 по 10.4.1944 г.)
2. <https://pamyat-naroda.ru/documents/view/?id=113984850> (Журнал боевых действий 1 гв. кк за время с 1 по 30 апреля 1944 года)
3. <https://pamyat-naroda.ru/documents/view/?id=110390229> (Журнал боевых действий 2 гв. осапэск 1 гв. кд за период май, июнь, июль и август месяцы 1944 г.)
4. <https://pamyat-naroda.ru/documents/view/?id=111895873> (Журнал боевых действий по 1 гв. кк за время с 1 по 30 июня 1944 г.)
5. <https://obd-memorial.ru/html/info.htm?id=73514366>
6. Рожко В. Національний пантеон "Козацькі могили".: Історико-краєзнавчий нарис.- Луцьк: Медіа, 2003.- 544 с.
7. <https://pamyat-naroda.ru/documents/view/?id=132240914> (Журнал боевых действий 5 шак РГК)
8. <http://parnasse.ru/prose/essay/history/92-i-gvardeiskii-shturmovo-aviacionyi-polk-407330.html>
9. <http://allaces.ru/p/people.php?id=3500>
10. Борисов Ю.М. Самолет-разведчик Фокке-Вульф Fw 189 "Рама" - М.: Экспрент, 2005. — 48 с.
11. Гриневич В. Підводна частина айсберга: роль Червоної Армії у боротьбі з українським повстанським рухом (1944-1945 рр.)//Україна модерна. Ч. 10. – Київ–Львів, 2006. – С.125.

Орест Гончар, учень 10 класу Володимир Гончар, вчитель фізики